

การประยุกต์ใช้ลวดลายปักแบบดั้งเดิมของมณฑลเหอเป่ย์
ในการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัย
The Application of Traditional Hebei Embroidery Motifs
in Contemporary Fashion Design

Wang Peishi¹

บทคัดย่อ

งานปักเหอเป่ย์เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของจีนซึ่งสะท้อนระบบสัญลักษณ์ ความเชื่อ และโลกทัศน์ของสังคมจีนภาคเหนือ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับงานปักเหอเป่ย์มักมุ่งเน้นการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ศิลป์และสุนทรียศาสตร์ โดยยังขาดกรอบวิธีวิทยาที่อธิบายกระบวนการแปลความหมายทางวัฒนธรรมสู่การออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยอย่างเป็นระบบ บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ไวยากรณ์ทางภาพและความหมายเชิงสัญลักษณ์ของลวดลายปักเหอเป่ย์ (2) อธิบายกระบวนการถอดรหัสและเข้ารหัสใหม่ของลวดลายในบริบทแฟชั่นร่วมสมัย และ (3) เสนอแบบจำลองเชิงวิธีวิทยาสำหรับการบูรณาการมรดกภูมิปัญญาเข้ากับการออกแบบแฟชั่น การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิจัยภาคสนาม การวิเคราะห์ภาพเชิงสัญลักษณ์ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการด้านการออกแบบ โดยอาศัยกรอบแนวคิดสัญลักษณ์เชิงภาพและทฤษฎีการเข้ารหัส-ถอดรหัสเป็นฐานในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ลวดลายปักเหอเป่ย์มีระบบไวยากรณ์ภาพที่ชัดเจนซึ่งสามารถจำแนกและแปลเป็นองค์ประกอบการออกแบบร่วมสมัยได้ผ่านกระบวนการเข้ารหัสใหม่สามระดับ ได้แก่ โครงสร้างภาพ สีและพื้นผิว และความหมายเชิงสัญลักษณ์ บทความนี้เสนอแบบจำลอง “การแปลวัฒนธรรมสู่การออกแบบ” ซึ่งทำให้มรดกภูมิปัญญาสามารถถูกนำไปใช้ในระบบแฟชั่นร่วมสมัยได้อย่างมีหลักการ และยืนยันว่าการอนุรักษ์ผ่านการออกแบบมิใช่การทำซ้ำอดีต แต่คือการสร้างความหมายใหม่ให้วัฒนธรรมดำรงอยู่ในบริบทปัจจุบันอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ลายปักเหอเป่ย์; ไวยากรณ์ทางภาพ; การแปลวัฒนธรรม; การออกแบบแฟชั่น; มรดกภูมิปัญญา

Abstract

Traditional Hebei embroidery represents an important form of Chinese intangible cultural heritage, embodying symbolic systems, aesthetic values, and regional worldviews. However, previous studies have primarily focused on historical and aesthetic documentation, while lacking a systematic methodological framework for translating cultural meanings into contemporary fashion design. This research aims to (1) analyze the visual grammar and symbolic meanings embedded in Hebei embroidery motifs, (2) examine the processes of cultural decoding and re-encoding within contemporary fashion contexts, and (3) propose a methodological model for integrating intangible cultural heritage into fashion design practice. Employing a qualitative research methodology, the study combines field research, semiotic visual analysis, and design-based research. Visual semiotics and encoding/decoding theory serve as the analytical framework. The findings reveal that Hebei embroidery motifs possess a structured visual grammar that can be systematically translated into contemporary design through three levels of re-encoding: visual structure, color and material adaptation, and symbolic reinterpretation. The study proposes a cultural-to-design translation model that enables traditional embroidery to function as a dynamic design resource rather than a static decorative reference. The research contributes to design studies by demonstrating that heritage-

¹ Lecturer and Researcher of Xiamen Institute of Technology, China

based fashion design can operate as a form of cultural knowledge production, supporting sustainable cultural continuity through contemporary creative practice.

Keywords: Hebei embroidery; Visual grammar; Cultural translation; Fashion design; Intangible cultural heritage

บทนำ

งานปักเหอเป่ย์เป็นหนึ่งในรูปแบบศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในภาคเหนือของประเทศไทย สืบทอดมาจากภูมิปัญญาช่างสตรีในท้องถิ่นมณฑลเหอเป่ย์ ซึ่งมีประวัติยาวนานกว่า 300 ปี ลักษณะเด่นของงานปักชนิดนี้คือการใช้สีเส้นด้ายกันรุนแรง การจัดองค์ประกอบแบบสมมาตร และการใช้ลวดลายที่อุดมด้วยสัญลักษณ์แห่งความมงคล เช่น ดอกโบตั๋น สัตว์มงคล หรือรูปทรงเรขาคณิตที่แทนความสมดุลของจักรวาล งานปักเหอเป่ย์มิได้เป็นเพียงเครื่องตกแต่งเครื่องแต่งกายหรือของใช้ในชีวิตประจำวัน แต่เป็นสื่อทางวัฒนธรรมที่บันทึกโลกทัศน์ของชาวจีนภาคเหนือ สะท้อนความเชื่อในเรื่องการบูชาธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage: ICH) ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในประเทศจีน ภายหลังการรับรองอนุสัญญาขององค์การยูเนสโก (UNESCO, 2003) รัฐบาลจีนได้กำหนดนโยบายการสืบสานมรดกและนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ เพื่อผลักดันให้ศิลปะพื้นบ้าน เช่น งานปัก งานทอ หรือเครื่องเคลือบดินเผา ถูกบูรณาการเข้าสู่การออกแบบร่วมสมัยมากขึ้น (Chen & Li, 2021) แนวโน้มดังกล่าวทำให้แฟชั่นที่มีรากวัฒนธรรม กลายเป็นหนึ่งในทิศทางสำคัญของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์จีน โดยเฉพาะในกลุ่มดีไซเนอร์รุ่นใหม่ที่พยายามเชื่อมโยงรหัสทางวัฒนธรรมเข้ากับรูปแบบการออกแบบสมัยใหม่ เพื่อสร้างความแตกต่างและคุณค่าเชิงอัตลักษณ์

ภาพที่ 1 National intangible cultural heritage: horse tail embroidery

Source: Xinhua (2019)

งานวิจัยส่วนใหญ่ในอดีตที่เกี่ยวข้องกับงานปักเหอเป่ย์ยังคงมุ่งเน้นในเชิงประวัติศาสตร์ศิลป์และสุนทรียศาสตร์เป็นหลัก เช่น การจำแนกประเภทลวดลาย เทคนิคการปัก หรือการตีความเชิงสัญลักษณ์ของรูปทรงและสี (Liu, 2018; Zhang, 2020) งานเหล่านี้แม้จะมีคุณูปการในการอนุรักษ์องค์ความรู้ดั้งเดิม แต่ยังไม่สามารถตอบคำถามเชิง “การออกแบบร่วมสมัย” ได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในประเด็นการแปลงรหัสทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นภาษาการออกแบบ ที่นำไปใช้ได้จริงในกระบวนการสร้างสรรค์แฟชั่น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การเชื่อมโยงระหว่างมิตศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านกับระบบแฟชั่นร่วมสมัย ยังคงเป็นช่องว่างของงานวิจัยสำคัญ งานศึกษาที่ผ่านมาแม้จะกล่าวถึงศักยภาพของลวดลายปักเหอเป่ย์ในเชิงแรงบันดาลใจ แต่ขาดระเบียบวิธีวิจัยเชิงบูรณาการที่สามารถถอดรหัสไวยากรณ์ทางภาพ (Visual Grammar) ของลวดลายดั้งเดิมออกมาอย่างเป็นระบบ เพื่อเปลี่ยนให้กลายเป็นองค์ประกอบการออกแบบที่นำไปใช้ได้จริงในงานแฟชั่นสมัยใหม่

ภาพที่ 2 National intangible cultural heritage: horse tail embroidery

Source: Shree (2024)

แนวคิดไวยากรณ์ทางภาพ(Kress & van Leeuwen, 2006) มองว่าภาพและลวดลายเปรียบเสมือนภาษาที่มีโครงสร้างของตนเอง ประกอบด้วยหน่วยย่อย เช่น เส้น สี รูปทรง จังหวะ และการจัดวาง ที่สื่อสารความหมายได้เช่นเดียวกับถ้อยคำ หากสามารถทำความเข้าใจระบบนี้อย่างเป็นโครงสร้าง ก็สามารถแปลความหมายเชิงวัฒนธรรมออกมาเป็นภาษาการออกแบบได้ งานวิจัยนี้จึงตั้งอยู่บนแนวคิดการแปลงผ่านสามขั้นตอน ได้แก่ ความหมายทางวัฒนธรรม องค์ประกอบภาพ และการประยุกต์ใช้ทางการออกแบบ ซึ่งเป็นการเชื่อมต่องานฝีมือทางศิลปะพื้นบ้านกับการออกแบบแฟชั่นอย่างมีกระบวนการวิธี

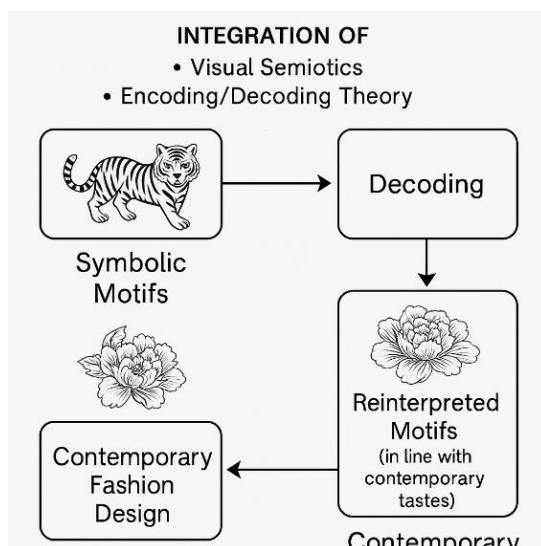
การศึกษานี้จึงมีเป้าหมายเพื่อสร้างระเบียบวิธีการวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ลวดลายปักเหอเป่ย์ในแฟชั่นร่วมสมัยอย่างเป็นระบบ โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์ภาพเชิงสัญลักษณ์และการจัดเก็บแบบดิจิทัล เพื่อถอดรหัสองค์ประกอบทางภาพ เช่น เส้น รูปทรง สี และจังหวะเชิงสุนทรีย์ แล้วแปลงให้เป็นองค์ประกอบการออกแบบในเชิงแฟชั่น การศึกษานี้ยังมุ่งทดสอบความเป็นไปได้ในการสื่อสารทางสุนทรีย์ของลวดลายผ่านการสร้างสรรค์ผลงานต้นแบบแฟชั่น เพื่อยืนยันศักยภาพของมรดกวัฒนธรรมในการเข้าสู่ระบบการออกแบบร่วมสมัยอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อจำแนกและวิเคราะห์รูปแบบ เทคนิค และคุณลักษณะทางศิลปะของงานปักเหอเป่ย์ในมิติของโครงสร้าง สีเส้น และองค์ประกอบภาพ เพื่อทำความเข้าใจระบบไวยากรณ์ทางภาพ
- 2) เพื่อศึกษาภาษาการออกแบบและความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในลวดลายปักเหอเป่ย์ ถอดรหัสความหมายเชิงสัญลักษณ์และรหัสทางวัฒนธรรมที่แฝงอยู่ในลวดลายปักเหอเป่ย์

กรอบแนวคิด / ทฤษฎีในการวิจัย

งานวิจัยนี้บูรณาการทฤษฎี สัญลักษณ์เชิงภาพ (Visual Semiotics) เข้ากับทฤษฎีการเข้ารหัสและถอดรหัส (Encoding/Decoding Theory) เพื่ออธิบายว่า "Symbolic Motifs" ของเหอเป่ย์ เช่น ลายเสือ, ลายดอกโบตั๋น ถูก "ถอดรหัส" และ "เข้ารหัสใหม่" ให้สอดคล้องกับบริบทร่วมสมัยได้อย่างไรในกระบวนการออกแบบ

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

Source: Wang Peishi (2025)

ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ที่มีลักษณะเป็นการ วิจัยพื้นฐานประยุกต์ (Applied Basic Research) โดยมุ่งเน้นการสร้างกรอบแนวคิดสัญศาสตร์เชิงภาพ และ ทฤษฎีการเข้ารหัสถอดรหัส (Encoding/Decoding Theory) ร่วมกับหลักการออกแบบสำหรับการแปลงลวดลายปักเหอเป่ย์สู่ภาษาการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัยอย่างเป็นระบบ บนหลักการของการถอดรหัส โดยวิเคราะห์ความหมายทางวัฒนธรรมของลวดลาย และสร้างระบบการแปลความหมายให้เข้ากับบริบทใหม่

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการ วิจัยภาคสนาม ในพื้นที่หัตถกรรมมณฑลเหอเป่ย์ เพื่อรวบรวม เอกสาร, ภาพถ่าย, และตัวอย่างงานปัก และทำการ สัมภาษณ์เชิงลึก ช่างปัก ผู้สืบทอด และนักวิชาการศิลปะพื้นบ้าน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่

ช่างปักและผู้สืบทอดศิลปะงานปักเหอเป่ย์ จำนวน 6 คนเกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นช่างที่มีประสบการณ์การปักไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีบทบาทในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่

นักวิชาการด้านศิลปะพื้นบ้านและหัตถศิลป์จีน จำนวน 4 คน คัดเลือกจากผู้ที่มีผลงานวิจัยหรือบทความทางวิชาการเกี่ยวกับศิลปะปักจีนหรือศิลปะพื้นบ้าน

นักออกแบบแฟชั่นที่ทำงานร่วมกับแรงบันดาลใจจากวัฒนธรรมดั้งเดิม จำนวน 3 คน เพื่อสะท้อนมุมมองเชิงการแปลความหมายจากมรดกภูมิปัญญาสู่การออกแบบร่วมสมัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) จัดระบบลักษณะเฉพาะทางศิลปะและสัญลักษณ์ของลวดลาย ใช้ Image Analysis และ Semantic-Form Dual Analysis เพื่อจัดหมวดหมู่ลวดลาย และสกัด องค์ประกอบเชิงโครงสร้าง และทัศนธาตุศิลปะ

2) วิเคราะห์เชิงตีความ (Interpretive Analysis)) แปลรหัสทางวัฒนธรรม สู่รหัสทางการออกแบบ

3) วิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative Research วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างลวดลายดั้งเดิมกับแนวโน้มแฟชั่นร่วมสมัยการบูรณาการลวดลายเข้ากับหลักการออกแบบแฟชั่นสมัยใหม่ พัฒนาหลักการออกแบบโดยเน้นกลยุทธ์ การสร้างสัญลักษณ์ใหม่ (งานปักที่ใช้ในการศึกษาคัดเลือกจากผลงานที่สร้างขึ้นในช่วงปลายราชวงศ์ชิงถึงต้นศตวรรษที่

21 (ประมาณ พ.ศ. 2450–2560) เพื่อสะท้อนทั้งรูปแบบดั้งเดิมและการปรับตัวในยุคสมัยใหม่ รวมจำนวนกรณีศึกษาทั้งสิ้น 15 ชิ้นงาน ซึ่งครอบคลุมลวดลายประเภทหลัก ได้แก่ ลวดลายสัตว์มงคล ลวดลายพืชพรรณ และลวดลายเชิงเรื่องเล่า

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งทำความเข้าใจและพัฒนาแนวทางการบูรณาการลวดลายปักเหอเป่ย์ในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เข้ากับกระบวนการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัย โดยใช้กรอบแนวคิดเชิงสัญลักษณ์และกระบวนการเข้ารหัสและถอดรหัสทางวัฒนธรรม ผลการวิจัยสามารถสรุปได้เป็น 4 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การจำแนกและวิเคราะห์รูปแบบทางศิลปะของงานปักเหอเป่ย์

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามและการวิเคราะห์ภาพกว่า 100 ตัวอย่าง งานวิจัยจำแนกลวดลายปักเหอเป่ย์ออกเป็น 5 กลุ่มหลัก ได้แก่

- (1) ลายพฤกษาและดอกไม้ เช่น ดอกโบตั๋น ดอกบัว และลูกท้อทิม ซึ่งแทนความอุดมสมบูรณ์และชีวิตที่รุ่งเรือง
- (2) ลายสัตว์และสิ่งมงคล เช่น เสือ ผีเสื้อ มังกร และปลา ซึ่งสื่อถึงพลัง การคุ้มครอง และความสุข
- (3) ลายเรขาคณิตและลายประดับเชิงนามธรรม เช่น ลายเมฆ ลายกระหนก และลายขอบซ้ำ ที่ให้จังหวะและความสมมาตรในภาพ
- (4) ลายอักษรมงคลและคำอวยพร เช่น 福壽禧 ที่สื่อถึงพร ความยั่งยืน และความสุขในครอบครัว
- (5) ลายตัวละครหรือตำนานพื้นบ้าน เช่น “แปดเซียนข้ามทะเล” หรือ “เน่จาเหยียบทะเล” ซึ่งถ่ายทอดศีลธรรมและคติความเชื่อ

ภาพที่ 4 รูปแบบทางศิลปะของงานปักเหอเป่ย์

Source: Haiqiong Yang, Qiao Sui, Bing Hu, Kun Shi, Ranran Wang & Maoning Li (2025)

จากการวิเคราะห์พบว่า ลวดลายเหล่านี้มีโครงสร้างภาพที่ซ้ำกันในรูปแบบของสมมาตรและเต็มพื้นที่ สะท้อนโลกทัศน์ของชาวเหอเป่ย์ที่ให้คุณค่ากับความมั่นคงและความสมดุล สีหลักที่ใช้ได้แก่ แดง เขียว เหลือง และน้ำเงิน ซึ่งมีความหมายเชิงมงคล เช่น สีแดงแทนความสุขและชีวิต สีเขียวแทนความอุดมสมบูรณ์ สีเหลืองแทนอำนาจและเกียรติยศ การเลือกใช้สีและการจัดองค์ประกอบเช่นนี้จึงสะท้อนไวยากรณ์ทางภาพ ที่มีโครงสร้างชัดเจนและสามารถนำมาสกัดเป็นหน่วยการออกแบบพื้นฐานได้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์และภาคสนามพบว่า งานปักเหอเป่ย์มีโครงสร้างทางศิลปะที่เป็นระบบและสะท้อนอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวจีนตอนเหนืออย่างชัดเจน ทั้งในด้านองค์ประกอบภาพ สี และสัญลักษณ์ทางความเชื่อ ลวดลายปักสามารถจำแนกออกเป็น 5 กลุ่มหลัก ได้แก่ ลายดอกไม้และพืชพันธุ์ ลายสัตว์และสิ่งมงคล ลายเรขาคณิต ลายตัวอักษรและสัญลักษณ์มงคล และลายตัวละครหรือตำนานพื้นบ้าน แต่ละกลุ่มลวดลายมีรหัสทางวัฒนธรรมเฉพาะ เช่น ลายเสือแทนพลังและการปกป้อง ลายดอกโบตั๋นแทนความมั่งคั่ง ลายเมฆแทนความเจริญรุ่งเรือง และอักษรมงคลแทนคำอวยพร ทั้งหมดนี้สะท้อนระบบสัญลักษณ์ทางภาพที่สืบทอดจากความเชื่อและจิตวิญญาณของผู้คนในภูมิภาค

ในด้านองค์ประกอบทางทัศนศิลป์ พบว่า การจัดวางลวดลายส่วนใหญ่เน้นความสมมาตร ความสมดุล และการตกแต่งอย่างเต็มพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับรสนิยมทางสุนทรียะของสังคมเกษตรกรรมที่ให้คุณค่ากับระเบียบและความสมบูรณ์แบบ สีที่ใช้เด่นชัดคือสีแดง เขียว เหลือง และน้ำเงิน ซึ่งมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ของความสุข ความอุดมสมบูรณ์ และความมีชีวิตชีวา งานปัก荷包เป่ย์จึงไม่เพียงเป็นศิลปะตกแต่ง แต่ยังเป็นระบบการสื่อสารทางวัฒนธรรมผ่านภาษาของลวดลาย

2. การถอดรหัสและเข้ารหัสใหม่เชิงสัญลักษณ์

จากการวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ตามแนวคิดของบาร์ธ พบว่าการสร้างความหมายในงานปัก荷包เป่ย์มี 3 ระดับ คือ ระดับรูปธรรมของภาพ ระดับความหมายเชิงสัญลักษณ์ และระดับตำนานทางวัฒนธรรม เมื่อนำกรอบนี้มาประยุกต์กับแนวคิดการเข้ารหัส ถอดรหัสของฮอลล์ พบว่าลวดลายเหล่านี้สามารถถูกถอดรหัส จากบริบทดั้งเดิม เช่น ความเชื่อ ศาสนา หรือชนบทปรี แล้วเข้ารหัสใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการทางสุนทรียะในสังคมปัจจุบัน

ตัวอย่างเช่น ลายเสือในงานปักแบบดั้งเดิมซึ่งใช้บนหมวกเด็กเพื่อป้องกันภัย ถูกตีความใหม่ให้เป็นสัญลักษณ์ของพลังและความมั่นใจ ในแฟชั่นแนวร่วมสมัย ส่วนลายดอกโบตั๋นซึ่งเคยใช้สื่อถึงความมั่งคั่งทางวัตถุ ถูกเข้ารหัสใหม่ให้สื่อถึงความงามภายในและการเติบโตของจิตวิญญาณ ในผลงานแฟชั่นสตรี นอกจากนี้ สีและรูปทรงยังถูกปรับให้เข้ากับบริบทร่วมสมัย เช่น การลดความอึมของสีแดง การใช้เส้นเรียบง่ายขึ้น หรือการจัดวางลวดลายในรูปแบบไม่สมมาตรเพื่อให้เกิดความรู้สึกคล่องตัวและมีพลังมากขึ้น การเข้ารหัสใหม่นี้จึงเป็นทั้งการต่อยอดทางวัฒนธรรมและการสร้างภาษาแฟชั่นใหม่ที่ยังคงแก่นของความเป็น荷包เป่ย์

เมื่อใช้กรอบแนวคิดการเข้ารหัส ถอดรหัสมาวิเคราะห์ พบว่าความหมายของลวดลายปัก荷包เป่ย์ในบริบทดั้งเดิมส่วนใหญ่ผูกพันกับศรัทธาและชีวิตประจำวัน เช่น ลายเสือในหมวกเด็กใช้เพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้าย หรือดอกโบตั๋นในเครื่องนอนเป็นสัญลักษณ์แห่งความมั่งคั่ง เมื่อเข้าสู่บริบทของการออกแบบแฟชั่นร่วมสมัย ลวดลายเหล่านี้ได้รับการเข้ารหัสใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับภาษาทางสุนทรียะของยุคปัจจุบัน

การเข้ารหัสใหม่นี้เกิดขึ้นใน 3 ระดับ ได้แก่

ระดับโครงสร้างภาพ การลดทอนรายละเอียด การใช้เส้นเรียบง่ายขึ้น และการจัดองค์ประกอบแบบอสมมาตร เพื่อสร้างความรู้สึกคล่องตัวและร่วมสมัย

ระดับสีและพื้นผิว การปรับโทนสีให้มีความละมุน เช่น ใช้เฉดสีโมรันดีหรือลดความอึมของสีแดงและเหลือง เพื่อให้สอดคล้องกับรสนิยมแฟชั่นยุคใหม่

ระดับความหมายเชิงสัญลักษณ์ การตีความใหม่จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นพลังเชิงอัตลักษณ์เช่น เสือจากสัญลักษณ์แห่งการปกป้องกลายเป็นตัวแทนของพลังและความกล้าแสดงออกของผู้หญิงรุ่นใหม่

จากการวิเคราะห์เชิงตีความ พบว่ากระบวนการแปลวัฒนธรรมนี้มีใช่เพียงการตกแต่ง แต่เป็นการสร้างสุนทรียศาสตร์ใหม่ที่หลอมรวมระหว่างความทรงจำทางวัฒนธรรม กับภาษาทัศนศิลป์ร่วมสมัย

3. การสร้างกลยุทธ์การออกแบบเชิงสัญลักษณ์ใหม่แบบจำลองเชิงระบบสำหรับการบูรณาการลวดลายสู่แฟชั่น

ผลการสังเคราะห์เชิงทฤษฎีและการออกแบบพบว่า การนำลวดลายปัก荷包เป่ย์เข้าสู่แฟชั่นอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องอาศัยระบบการแปลวัฒนธรรมสู่การออกแบบ ที่ชัดเจน งานวิจัยได้พัฒนาแบบจำลองเชิงกระบวนการจาก

การสกัดความหมายทางวัฒนธรรมเป็นรวบรวมสัญลักษณ์และความเชื่อจากลวดลายดั้งเดิม เพื่อทำความเข้าใจรหัสทางสังคม

การแปลความเชิงภาพ แปลงองค์ประกอบทางภาพ เช่น เส้น รูปทรง และสี ให้สอดคล้องกับบริบทแฟชั่น

การสร้างแบบต้นแบบ นำลวดลายที่ผ่านการตีความใหม่เข้าสู่การออกแบบเสื้อผ้า โดยใช้เทคนิคผสม เช่น การพิมพ์ การปัก และการซ้อนชั้นวัสดุ

การประเมินสุนทรียภาพและการรับรู้ ประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญและผู้บริโภค เพื่อวิเคราะห์ระดับการยอมรับด้านความงาม ความเข้าใจทางวัฒนธรรม และศักยภาพเชิงพาณิชย์ ซึ่งเป็นกรอบในการแปลงรหัสวัฒนธรรมสู่ภาษาทางการออกแบบ ผลลัพธ์คือแนวทางการผสมผสานระหว่าง “วัฒนธรรม + การออกแบบ” ที่ประกอบด้วยหลัก 4 ประการ ได้แก่

(1) การจับคู่ระหว่างลวดลายกับโครงสร้างของเสื้อผ้าอย่างเหมาะสม

- (2) การเลือกเทคนิคการปักให้สอดคล้องกับวัสดุและพื้นผิวผ้า
- (3) การปรับระบบสีและองค์ประกอบให้เข้ากับสนิยมร่วมสมัย
- (4) การสร้างกระบวนการทำงานเชิงออกแบบที่เริ่มจากการเก็บข้อมูลทางวัฒนธรรม ไปสู่การสร้างสรรค์และทดสอบ

ผลงานจริง

แบบจำลองนี้จึงทำหน้าที่เป็นแผนที่แนวทางการออกแบบที่ช่วยให้ดีไซน์เนอร์สามารถตีความและต่อยอดลวดลายพื้นบ้านอย่างเป็นระบบ การศึกษานี้ยืนยันว่าการถอดรหัสและเข้ารหัสใหม่ของลวดลายปักเหอเป่ย์ในบริบทแฟชั่นมิใช่เพียงการนำอดีตมาทำซ้ำ แต่คือการ สร้างชีวิตใหม่ให้กับมรดกทางวัฒนธรรม ผ่านการออกแบบเชิงสัญลักษณ์ การวิเคราะห์เชิงภาพ และความหมายช่วยให้เข้าใจโครงสร้างสัญลักษณ์ของลวดลาย ขณะที่การเปรียบเทียบและตีความช่วยสร้างสะพานเชื่อมระหว่างความงามดั้งเดิมกับสุนทรียศาสตร์ร่วมสมัย ผลลัพธ์คือแนวทางการออกแบบที่สามารถทำให้มรดกทางหัตถศิลป์ท้องถิ่นดำรงอยู่ได้อย่างมีชีวิตและร่วมสมัยในโลกแฟชั่นยุคใหม่

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการประยุกต์ลวดลายปักเหอเป่ย์ในงานออกแบบแฟชั่นร่วมสมัย สะท้อนให้เห็นกระบวนการ “แปลวัฒนธรรม” ที่ลึกซึ้งกว่าการถอดแบบศิลปะพื้นบ้านเพื่อการตกแต่ง แต่คือการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ (symbolic communication) ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ผ่านกรอบทฤษฎีสัญศาสตร์เชิงภาพและทฤษฎีการเข้ารหัส-ถอดรหัส

การตีความเชิงทฤษฎี ลวดลายปักในฐานะ “รหัสทางวัฒนธรรม”

การวิเคราะห์ลวดลายปักเหอเป่ย์ตามแนวคิดของ Barthes (1964) เกี่ยวกับระบบสัญลักษณ์ พบว่าลวดลายมิได้ทำหน้าที่เป็นเพียงสัญลักษณ์เชิงภาพ (denotation) แต่ยังทำหน้าที่เป็น รหัสทางวัฒนธรรม (cultural code) ที่สะท้อนค่านิยมจริยธรรม และโครงสร้างทางสังคมของชาวเหอเป่ย์ เช่น ลายเสือซึ่งเดิมมีหน้าที่ทางพิธีกรรมในการปกป้องเด็ก สามารถตีความได้ว่าเป็นการสร้าง “อัตลักษณ์เชิงค่านิยม” ของสังคมเกษตรกรรมที่เชื่อในอำนาจแห่งธรรมชาติ ส่วนลายโบตันซึ่งแทนความมั่งคั่ง สะท้อนมโนทัศน์เรื่อง “ความดีงามและสถานะ” ที่สัมพันธ์กับโครงสร้างทางชนชั้นของสังคมจีนดั้งเดิม

การแปลความในระดับนี้ทำให้เห็นว่า ลวดลายเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นภาษาภาพที่เชื่อมระหว่าง “โลกวัตถุ” และ “โลกความหมาย” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Peirce (1931) ที่มองว่าสัญลักษณ์คือกระบวนการสร้างความหมาย (semiosis) มิใช่เพียงสิ่งแทนเท่านั้น

การเข้ารหัสใหม่ในบริบทแฟชั่น การเปลี่ยนผ่านของความหมาย

เมื่อนำทฤษฎีการเข้ารหัส-ถอดรหัสของ Stuart Hall (1980) มาใช้ในการอธิบาย พบว่าลวดลายปักเหอเป่ย์ซึ่งเคยถูก “เข้ารหัส” โดยผู้สร้างในบริบทสังคมเกษตรกรรม ได้ถูก “ถอดรหัส” ใหม่โดยนักออกแบบในฐานะผู้รับสารร่วมสมัย และถูก “เข้ารหัสใหม่” ภายใต้รสนิยม ความงาม และเศรษฐกิจเชิงวัฒนธรรมของยุคปัจจุบัน

ตัวอย่างเช่น ลายเสือที่เคยเป็นสัญลักษณ์แห่งพลังปกป้อง ถูกตีความใหม่ให้กลายเป็นสัญลักษณ์ของ “อัตลักษณ์หญิงที่กล้าแสดงออก” ในแฟชั่นร่วมสมัย ซึ่งสะท้อนแนวคิด postmodern feminism ที่ให้คุณค่ากับการสร้างความหมายใหม่จากวัตถุทางวัฒนธรรม เช่นเดียวกับลายโบตันซึ่งถูกเข้ารหัสใหม่ให้สื่อถึง “ความงามเชิงจิตวิญญาณ” แทนการอวยสถานะทางชนชั้น

การแปลงรหัสนี้สอดคล้องกับแนวคิด “cultural re-encoding” ของ Ren (2021) ที่เสนอว่าศิลปะกึ่งปีและงานหัตถกรรมจีนในยุคหลังสมัยใหม่กำลังเคลื่อนจาก “การเลียนแบบแบบแผน” ไปสู่ “การสร้างความหมายเชิงวัฒนธรรมใหม่” ในระดับภาษาทางสัญลักษณ์

การเชื่อมโยงกับแนวคิดการออกแบบร่วมสมัย: จากการตกแต่งสู่การสื่อสารทางวัฒนธรรม

ผลการศึกษาชี้ว่า นักออกแบบแฟชั่นรุ่นใหม่มิได้ใช้ลวดลายปักเหอเป่ย์เพื่อ “ตกแต่ง” เสื้อผ้าเท่านั้น แต่เพื่อ “สื่อสารทางวัฒนธรรม” ในเชิงแนวคิด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Li Guanyan (2025) ที่กล่าวว่า การออกแบบร่วมสมัยของจีนกำลังพัฒนาไปสู่ “aesthetic hybridity” หรือการผสมข้ามขอบเขตของสุนทรียศาสตร์ตะวันออกและตะวันตก

การผสมผสานลวดลายปักเข้ากับโครงสร้างเสื้อผ้าที่เรียบง่าย การปรับสีให้เป็นโทนลดอิม และการใช้เทคนิคผสม เช่น การปักด้วยเครื่อง เลเซอร์ตัดผ้า หรือการซ่อนวัสดุ ล้วนสะท้อนการนำภาษาศิลปะพื้นบ้านเข้าสู่ “รหัสสุนทรียะใหม่” ที่ยึดโยงทั้งอารมณ์แบบพื้นบ้านและความมินิมัลของโลกแฟชั่นร่วมสมัย แนวทางนี้สอดคล้องกับแนวคิด “การสร้างสัญลักษณ์ใหม่” (Symbolic Reconstruction) ที่ปรากฏในงานของ Niu Congcong (2023) เกี่ยวกับการแปลงรหัสสัญลักษณ์ในศิลปะจีนยุคใหม่

การวิพากษ์และเปรียบเทียบกับงานศึกษาก่อนหน้า

เมื่อเทียบกับงานวิจัยก่อนหน้า เช่น Chen Chonglin (2024) ที่มุ่งศึกษาผลกระทบของกระแสหลังสมัยใหม่ต่อการสร้างสรรค์ศิลปะกึ่งปัก และ Lu Juan (2015) ที่เน้นการรับรู้ของผู้ชมผ่านทฤษฎีสุนทรียศาสตร์แห่งการรับชม พบว่างานวิจัยปัจจุบันได้ต่อยอดด้วยการนำเสนอแนวคิดนี้มาผสมผสานเข้าด้วยกัน กล่าวคือ มิได้มองลวดลายเพียงในฐานะ “วัตถุทางศิลปะ” หรือ “รหัสแห่งความงาม” แต่ในฐานะ “กลไกสื่อสารทางวัฒนธรรม” ที่สามารถเคลื่อนย้ายจากหัตถกรรมพื้นบ้านไปสู่สื่อแฟชั่นร่วมสมัยได้อย่างมีระบบ ในขณะที่งานศึกษาของ Li Ming และ Zhuang Qing (2022) ให้ความสำคัญกับ “กลยุทธ์การสืบทอดมรดกภูมิปัญญา” แต่ยังขาดมิติการสร้างรหัสใหม่ทางภาพ งานนี้ได้เติมเต็มช่องว่างดังกล่าวโดยพัฒนาแบบจำลองกระบวนการ “ความหมายทางวัฒนธรรม องค์ประกอบภาพ ภาษาการออกแบบ” ซึ่งเป็นการนำมิติทางทฤษฎีมาสู่การประยุกต์เชิงออกแบบอย่างเป็นรูปธรรม

5. การตีความในมิติทางสังคม-วัฒนธรรม

ในระดับที่กว้างขึ้น การบูรณาการลวดลายปักเหอเป่ย์สู่แฟชั่นร่วมสมัย สะท้อนแนวโน้มของ “การฟื้นคืนมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์” ซึ่งเป็นแนวโน้มสำคัญของยุค post-globalization โดยเฉพาะในบริบทจีนที่พยายามเชื่อมโยงวัฒนธรรมพื้นบ้านเข้ากับเศรษฐกิจเชิงสัญลักษณ์ (symbolic economy) และอุตสาหกรรมแฟชั่นระดับโลก การใช้ลวดลายพื้นบ้านจึงเป็นการประกาศตัวตนทางวัฒนธรรมผ่านสื่อแฟชั่น และเป็นการตอบสนองต่อกระแส “New Chinese Aesthetics” ที่มุ่งสร้างเอกลักษณ์วัฒนธรรมร่วมสมัยของจีนเอง

6. สรุปเชิงอภิปราย

โดยสรุป ผลการวิจัยสนับสนุนแนวคิดว่าการผสมผสานมรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นกับแฟชั่นร่วมสมัยไม่เพียงเป็นการคงอยู่ของศิลปะพื้นบ้าน แต่เป็น “การสร้างความหมายใหม่” ผ่านภาษาการออกแบบ (design language) ซึ่งเกิดจากการเข้ารหัสใหม่ทางสัญลักษณ์ การแปลงความหมายเชิงวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับความงามยุคใหม่ และการสร้างสะพานระหว่างรากเหง้าทางวัฒนธรรมกับความเป็นสากลในอุตสาหกรรมแฟชั่น กล่าวอีกนัยหนึ่ง งานวิจัยนี้ยืนยันว่าการอนุรักษ์ที่แท้จริงมิใช่การทำซ้ำรูปแบบดั้งเดิม แต่คือการทำให้วัฒนธรรม “ดำรงชีวิตอยู่ในปัจจุบัน” ผ่านการตีความและการสร้างสรรค์อย่างมีจิตสำนึกทางสังคมและสุนทรียศาสตร์

บรรณานุกรม

- Barthes, R. (1964). *Elements of semiology*. Hill and Wang.
- Barnard, M. (2014). *Fashion theory: A reader*. Routledge.
- Chen, C. (2024). Paradigm shifts in contemporary Gongbi art under postmodern influence. *Journal of Chinese Fine Arts*, 12(2), 45–58.
- Chen, Y., & Li, H. (2021). Creative transformation of intangible cultural heritage in contemporary China. *Journal of Cultural Heritage Studies*, 8(3), 112–125.
- Gao, C. (2021). Contemporary application of traditional embroidery. *Journal of Textile Design*, 15(3), 45–56.
- Hall, S. (1980). Encoding/decoding. In S. Hall, D. Hobson, A. Lowe, & P. Willis (Eds.), *Culture, media, language* (pp. 128–138). Hutchinson.
- Kress, G., & van Leeuwen, T. (2006). *Reading images: The grammar of visual design* (2nd ed.). Routledge.
- Li, G. (2025). Aesthetic hybridity and contemporary Chinese fashion design. *Design Culture Review*, 9(1), 21–34.

- Li, M., & Zhuang, Q. (2022). Strategies for safeguarding and revitalizing traditional embroidery in China. *Heritage and Society*, 15(2), 89–104.
- Liu, Y. (2018). Artistic characteristics and symbolic meanings of Hebei folk embroidery. *Folk Art Research*, 6, 33–40.
- Lu, J. (2015). Viewer perception and aesthetic experience in traditional Chinese visual arts. *Art Theory Quarterly*, 7(4), 56–68.
- Niu, C. (2023). Symbolic reconstruction in contemporary Chinese visual culture. *Asian Art Studies*, 11(1), 73–88.
- Peirce, C. S. (1931). *Collected papers of Charles Sanders Peirce* (Vol. 2). Harvard University Press.
- Ren, X. (2021). Cultural re-encoding in contemporary Chinese craft and art. *Journal of Visual Culture*, 20(3), 389–405.
- UNESCO. (2003). *Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage*. UNESCO.
- Zhang, Y. (2020). *A study on the integration of embroidery culture and modern fashion design* (Master's thesis). China Academy of Art.